

V I Lenin

Än en gång om fackföreningarna, den nuvarande situationen och kamraterna Trotskijs och Bucharins fel

Partidiskussionen och fraktionskampen av den typ som förekommer före en kongress, inför och i samband med de förestående valen till RKP:s 10:e kongress, blir allt hetare. Efter det första fraktionsinlägget, nämligen kamrat Trotskijs framträdande å ”en hel rad ansvariga funktionärers” vägnar i en ”plattformsbroschyr” (Fackföreningarnas roll och uppgifter, med ett förord daterat den 25 december 1920), följde ett skarpt genmäle (läsarna kommer att få se att det med rätta var skarpt) av partiorganisationen i Petrograd (Hänvändelse till partiet, publicerat i Petrogradskaja *Pravda* den 6 januari 1921 och därefter i partiets huvudorgan, moskvatidningen *Pravda* den 13 januari 1921). Sedan vände sig moskvakommittén mot petrogradorganisationen (samma dag i *Pravda*). Därefter utgav byrån för RKP-gruppen i allryska centrala fackföreningsrådet ett stenografiskt referat av diskussionen den 30 december 1920 på ett mycket stort och viktigt partimöte, nämligen med RKP-gruppen på åttonde sovjetkongressen. Referatet hade försetts med titeln Om fackföreningarnas roll i produktionen (förordet daterat den 6 januari 1921). Detta är naturligtvis långtifrån hela diskussionsmaterialet. Och tvistefrågorna diskuteras redan nästan överallt på partimöten. Den 30 december 1920 fick jag tala under ”oregelmässiga” omständigheter, som jag uttryckte mig, nämligen under förhållanden då jag inte kunde delta i debatten, då jag varken kunde höra de föregående eller de efterföljande talarna. Jag vill nu försöka rätta till det hela och uttala mig i mer ”regelmässiga” former.

Fraktionsuttalandens farlighet för partiet

Är kamrat Trotskijs broschyr, Fackföreningarnas roll och uppgifter, ett fraktionsuttalande? Utgör ett sådant inlägg, oavsett dess innehåll, på något sätt en fara för partiet? Att med tystnad förbigå denna fråga föredrar särskilt (förutom självfallet kamrat Trotskij) de medlemmar av Moskvakommittén som betraktar petrogradkamraternas agerande som fraktionsverksamhet, samt kamrat Bucharin, som dock i sitt inlägg å ”buffertgruppens” vägnar den 30 december 1920 såg sig tvungen att förklara:

”... när ett tåg förefaller att vara på väg mot en katastrof kan buffertar komma väl till pass.”
(Referat av diskussionen den 30 december 1920, s 45)

Ett katastrofförebud föreligger alltså. Kan vi då tänka Oss klarsynta partimedlemmar som skulle nonchalera frågan om var, när och hur denna fara uppkom?

Trotskijs broschyr inleds med förklaringen att ”den är resultatet av ett kollektivt arbete”, att ”en hel rad ansvariga funktionärer, särskilt fackföreningsfunktionärer (medlemmar av presidiet i allryska centrala fackföreningsrådet, metallarbetarförbundets CK, Tsektran osv)” deltog i arbetet, att det är en ”plattformsbroschyr”. Och i slutet av tes nr 4 läser vi, att ”den förestående partikongressen kommer att ha att *välja*” (Trotskijs kursiv) ”mellan de två tendenserna inom fackföreningsrörelsen”.

Om inte detta är fraktionsbildning från en CK-medlems sida, om detta inte är att ”vara på väg mot en katastrof”, så må kamrat Bucharin eller någon annan av hans meningsfränder försöka klargöra för partiet, vilken annan mening orden ”fraktionsbildning” och att partiet ”förefaller att vara på väg mot en katastrof” kan ha. Kan man tänka sig en värre förblindelse än när personer vill ”agera buffert” och blundar för ett *sådant* ”katastrofförebud”?

Tänk bara efter: på två plenarsammanträden (den 9 november och den 7 december) har CK oerhört detaljerat, länge och hett diskuterat kamrat Trotskijs ursprungliga utkast till teser och

hela den fackliga politik han förespråkar för partiets del, och efter detta tar en CK-medlem, en av nitton, och plockar ihop en grupp utanför CK, presenterar dess "kollektiva arbete" som en "plattform" och föreslår partikongressen att "välja mellan de två tendenserna"! För att nu inte tala om att kamrat Trotskij's tillkännagivande av två och endast två tendenser den 25 december 1920, trots att kamrat Bucharin redan den 9 november framträdde som "buffert", åskådligt avslöjar bucharingruppens sanna roll som medhjälpare åt den värsta och skadligaste fraktionsverksamhet. Detta sagt i förbigående. Men jag frågar varje partimedlem: är inte denna attack och detta insisterande på ett "val" mellan två tendenser inom fackföreningsrörelsen frapperande i sin plötslighet? Vad annat återstår för oss än att slå ut med armarna i förvåning över att det efter tre år av proletariats diktatur i partiet kan finnas om så bara en enda medlem som är i stånd att "attackerar" frågan om två tendenser i fackföreningsrörelsen på detta sätt?

Och inte nog med det. Se bara på de fraktionella attacker som broschyren vimlar av. Redan i den allra första tesen finner vi en hotfull "gest" mot "vissa fackföreningsfunktionärer", som förpassas "tillbaka till tradeunionismen, vilken för länge sedan principiellt undanröjts av partiet" (uppenbart representeras partiet endast av en CK-medlem av nitton). I tes 8 fördöms bombastiskt "skråkonservatismen i fackföreningsfunktionärernas ledande skikt" (lägg märke till denna sant byråkratiska koncentration på "det ledande skiktet"!). I tes 11 finns i början en häpnadsväckande taktfull, argumenterad och saklig – hur skall det uttryckas hövligast? – "anspelning" på att "de flesta fackföreningsfunktionärerna formellt, dvs i ord, erkänner" resolutionerna av RKP:s nionde kongress.

Där har vi alltså några verkligt auktoritativa domare som säger att de flesta(!) fackföreningsfunktionärerna endast i ord erkänner partiets beslut!

I tes 12 står:

"... många fackföreningsmedlemmar uttalar sig allt skarpare och oförsonligare mot utsikten till ett sammanväxande ... Bland dem återfinns vi kamraterna Tomskij och Lozovskij. Och inte nog med det. Många fackföreningsfunktionärer sätter sig på tvären mot de nya uppgifterna och metoderna och odlar i sin mitt en anda av korporativ slutenhet och fientlighet gentemot nya funktionärer som engageras inom den givna näringsgrenen. På så sätt främjar de i praktiken skråandans kvarlevor bland de fackligt organiserade arbetarna."

Må läsaren noga gå igenom dessa resonemang och begrunda dem väl. Här finns en slående rikedom på "pärlor". Bedöm för det första detta framträdande ur fraktionssynvinkel! Föreställ er vad Trotskij skulle säga och hur han skulle uttala sig, om det var Tomskij som hade offentliggjort en plattform, där han anklagade Trotskij och "många" militära funktionärer för att odla en anda av byråkrati, främja kvarlevor av barbari osv! Vilken "roll" har Bucharin, Preobrazjenskij, Serebrjakov ni fl som inte ser – direkt undgår att märka, absolut inte märker – aggressiviteten och fraktionsverksamheten i allt detta, inte ser att det är mycket mer fraktionsfrämjande än petrogradkamraternas uttalande?

För det andra. Se närmare på denna inställning: många fackföreningsfunktionärer "odlar i sin mitt en anda" ... Det är en genombyråkratisk inställning. Huvudsaken skulle alltså vara vilken "anda" Tomskij och Lozovskij odlar "i sin mitt" och inte alls miljonmassornas utvecklingsnivå och levnadsvillkor.

För det tredje. Kamrat Trotskij gav här oavsiktligt uttryck för själva innebörden i hela tvisten, en innebörd som både han och "buffertarna" Bucharin & Co så sorgfälligt har kringgått och dolt. Är verkligen hela tvistens innebörd och stridens upprinnelse den att många fackföreningsfunktionärer sätter sig på tvären mot de nya uppgifterna och metoderna och i sin mitt odlar en anda av fientlighet mot nya funktionärer?

Eller beror det på att de fackligt organiserade arbetarmassorna med all rätt protesterar och ofrånkomligen visar sig vara beredda att kasta ut de nya funktionärer, som inte vill rätta till byråkratins onödiga och skadliga ytterligheter?

Eller på att somliga inte vill förstå ”de nya uppgifterna och metoderna”?

Eller på att somliga med fraser om nya uppgifter och metoder gör ett misslyckat försök att dölja att de försvarar en del onödiga och skadliga byråkratiska ytterligheter?

Det är denna innebörd i hela tvisten som läsaren bör lägga på minnet.

Formell demokrati och revolutionär ändamålsenlighet

”Arbetardemokratin vet inte av några fetischer”, skriver kamrat Trotskij i sina teser, som är ”frukten av ett kollektivt arbete”. ”Den vet endast av revolutionär ändamålsenlighet.” (Tes 23)

Med dessa teser av kamrat Trotskij har det uppkommit en otrevlig historia. Det som är korrekt i dem är inte alls nytt, utan vänder sig t o m mot Trotskij. Det som är nytt är däremot heltigenom fel.

Jag har skrivit av kamrat Trotskijs korrekta satser. De vänder sig mot honom inte bara i den fråga (Glavpolitput) som berörs i tes 23, utan också i andra frågor.

Trotskij hade formellt demokratiskt sett rätt att lägga fram en fraktionsplattform t o m mot hela centralkommittén. Det är obestriddligt. Obestriddligt är också att denna formella rätt bekräftades av CK genom beslutet den 24 december 1920 om diskussionsfrihet. ”Bufferten” Bucharin tillerkänner Trotskij men inte petrogradorganisationen denna rätt – sannolikt därför att Bucharin den 30 december 1920 gick så långt som till att tala om ”den heliga parollen om arbetardemokrati” (stenografiska referatet, s 45)...

Nåväl, men hur är det med den revolutionära ändamålsenligheten?

Finns det ens *en enda* seriös person, oförblindad av ”tsektran”- eller ”buffert”-gruppens fraktionsegoism, som med sunt förnuft och gott minne i behåll skulle finna ett *sådant* uttalande i fackliga frågor av en *sådan* inflytelserik ledare som Trotskij vara *revolutionärt ändamålsenligt*?

Kan det förnekas, att även om Trotskijs framhållande av ”de nya uppgifterna och metoderna” vore lika välgrundat som det är heltigenom felaktigt (mer härom senare), skulle Trotskij genom själ,, sin inställning till saken skada såväl sig själv som partiet, fackföreningsrörelsen, fostran av miljoner fackföreningsmedlemmar och republiken?

Att den gode Bucharin och hans grupp kallar sig ”buffert” beror sannolikt på att de är fast beslutna att inte tänka på vilka förpliktelser denna benämning ålägger dem.

Den politiska faran av splittringar i fackföreningsrörelsen

Envar vet att stora meningsskiljaktigheter ibland kan växa fram ur mycket små – till en början rentav försvinnande små differenser. Envar vet att ett obetydligt litet sår eller t o m en skråma, som alla har fått många gånger i sitt liv, kan förvandlas till något mycket farligt eller rentav dödligt, om såret börjar vara sig, om blodförgiftning uppkommer. Sådant händer i alla konflikter, även rent personliga sådana. Sådant kan också hända i politiken.

Även en obetydlig differens kan bli politiskt farlig, om den får möjlighet att växa över i en splittring, och då just den sorts splittring som är i stånd att skaka och rasera hela den politiska byggnaden eller, för att uttrycka det som kamrat Bucharin, leda till en tågkatastrof.

Det står klart att i ett land som upplever proletariats diktatur är en splittring inom proletariats eller mellan proletariats parti och de proletära massorna inte bara farlig, utan

utomordentligt farlig, särskilt om proletariatet utgör en liten minoritet av befolkningen i landet. Och splittringar inom fackföreningsrörelsen (vilken, som jag bemödade mig starkt om att framhålla i mitt tal den 30 december 1920, omfattar det nästan mangrant fackligt organiserade proletariatet) innebär splittringar just i de proletära massorna.

När därför det hela brakade lös på femte allryska fackföreningskonferensen den 2 –6 november 1920 (och det var just där det brakade lös), när omedelbart efter konferensen – nej, jag tar fel, under konferensen – den oerhört upprörde kamrat Tomskij kom till politbyrån och med den alltid behärskade kamrat Rudzutaks fulla stöd började berätta att kamrat Trotskij på konferensen hade talat om en ”omruskning” av fackföreningarna och att han, Tomskij, hade polemiserat mot detta – när detta inträffade sade jag mig genast och definitivt att det just var politik (dvs partiets fackliga politik) som kontroversen bottnade i och att kamrat Trotskij med sin ”omrusknings”politik hade fullkomligt fel i denna tvist med kamrat Tomskij. Ty *även om en sådan* ”omrusknings”politik *delvis vore motiverad* genom ”de nya uppgifterna och metoderna” (tes 12 hos Trotskij), så är den i detta ögonblick och i denna situation helt oacceptabel, eftersom den hotar med splittring.

Kamrat Trotskij tycker nu att det ”är rena rama karikatyren” att tillskriva honom politiken ”att ruska om uppifrån”. (L Trotskij, ”Svar till kamraterna i Petrograd”, *Pravda* nr 9, den 15 januari 1921) Men ”omruskning” är ett verkligt bevingat uttryck inte bara i den meningen att det sedan det myntades av kamrat Trotskij på femte allryska fackföreningskonferensen s a s ”gått från mun till mun” i partiet och fackföreningarna. Nej, tyvärr förblir det fortfarande sant i betydligt djupare mening. Det uttrycker nämligen ensamt och mest kortfattat *hela andan, hela tendensen* i plattformsbroschyren ”Fackföreningarnas roll och uppgifter”. Hela denna plattformsbroschyr av kamrat Trotskij är från första sidan till den sista just genomsyrad av andan i politiken att ”ruska om uppifrån”. Tänk bara på den mot kamrat Tomskij eller ”många fackföreningsfunktionärer” riktade beskyllningen för att i sin mitt odla en anda av fientlighet gentemot nya funktionärer”!

Men medan det på femte allryska fackföreningskonferensen (den 2-6 november 1920) endast började uppkomma en atmosfär, som innebar ett hot om splittring, så var splittringen av Tsektran ett faktum i början av december 1920.

Denna händelse är den grundläggande, centrala, fundamentala för en bedömning av våra kontroversers politiska innebörd; och kamraterna Trotskij och Bucharin misstar sig om de tror att ett förtigande här kan vara till någon hjälp. I detta fall verkar ett förtigande inte som en ”buffert”, utan underblåser bara lidelserna, ty frågan har inte bara ställts på dagordningen av verkligheten, utan har också framhävts av kamrat Trotskij i hans plattformsbroschyr. Ty just denna broschyr ställer upprepade gånger, på de ställen jag påpekat och särskilt i tes 12, frågan om huruvida kärnpunkten är att ”många fackföreningsfunktionärer i sin mitt odlar en anda av fientlighet gentemot nya funktionärer” eller att en ”fientlighet” från massornas sida är fullt berättigad till följd av vissa onödiga och skadliga ytterligheter, exempelvis i Tsektran.

Denna fråga ställdes rejält och rakt på sak av kamrat Zinovjev i hans allra första tal den 30 december 1920, då han sade att det var ”kamrat Trotskij's extrema anhängare” som hade fört saken så långt som till splittring. Var det månne därför som kamrat Bucharin beskyllde kamrat Zinovjev för att ”prata i vädret”? Att detta är en orättvis beskyllning kan nu varje partimedlem konstatera som läser det stenografiska referatet av diskussionen den 30 december 1920. Han kommer då att finna att det just är kamrat Zinovjev som citerar och stöder sig på exakta fakta, medan det just hos Trotskij och Bucharin som intellektuellt ”munväder” utan några som helst fakta som dominerar.

När kamrat Zinovjev sade att ”Tsektran står på lurfötter, den har redan splittrats i tre delar”, så avbröt honom kamrat Sosnovskij med utropet:

”Det har ni själva uppmuntrat!” (Stenografiska referatet, s 15)

Detta är verkligen en allvarlig anklagelse. Om den kunde bevisas, så skulle den som *uppmuntrat en splittring* av ens ett enda fackförbund inte kunna stanna kvar vare sig i CK, RKP eller någon fackförening i republiken. Till all lycka framfördes den seriösa anklagelsen på ett föga seriöst sätt av en kamrat, som beklagligtvis redan mer än en gång tidigare gett exempel på hur han på ett föga seriöst sätt ”ryckts med” i polemiken. Kamrat Sosnovskij har i sina i övrigt förträffliga artiklar inom t ex produktionspropagandan ibland rentav lyckats få med så mycket ”ättika” att den vägt mycket tyngre än själva produktionspropagandans goda sidor. Det finns människor (t ex Bucharin) som är så lyckligt beskaffade att de inte ens i stridens värsta hetta kan förgifta sina attacker, och det finns mindre lyckligt beskaffade personer som alltför ofta förgiftar dem. I det avseendet vore det nyttigt för kamrat Sosnovskij att hålla ett öga på sig själv och rentav be sina vänner att hålla ett öga på honom.

Anklagelsen har dock förts fram, kanske någon säger, även om det skett i föga seriös, misslyckad och uppenbart ”fraktionell” form. Men det är bättre att på ett misslyckat sätt säga sanningen än att förtiga den, om det rör sig om en allvarlig sak.

Att det är en allvarlig sak står utom allt tvivel, ty just här ligger i högre grad än vad man tror *kärnpunkten* i hela tvisten. Och lyckligtvis förfogar vi över tillräckligt objektiva och obestridliga fakta för att i sak kunna besvara den fråga kamrat Sosnovskij har tagit upp.

För det första. På samma sida i det stenografiska referatet läser vi att kamrat Zinovjev inte bara svarade kamrat Sosnovskij att denne hade fel, utan också exakt hänvisade till avgörande fakta. Kamrat Zinovjev påpekade att kamrat Trotskij (som uppenbart var gripen av friktionsiver, vill jag tillägga för egen del) försökte framkasta en helt annan anklagelse än kamrat Sosnovskij, nämligen att Zinovjev med sitt *tal på RKP:s allryska konferens i september* skulle ha bidragit till eller framkallat splittring. (Inom parentes sagt är denna anklagelse ohållbar redan därför att Zinovjevs septembertal i sak godkännts av både centralkommittén och partiet och ingen formell protest någonsin lagts in mot det.

Kamrat Zinovjev svarade att kamrat Rudzutak på CK-sammanträdet med protokollen i handen hade bevisat att ”denna fråga” (om vissa onödiga och skadliga byråkratiska ytterligheter i Tsektran) ”dryftats både i Sibirien och vid Volga, i norr och i söder långt innan jag” (dvs Zinovjev) ”uttalade mig och långt före den allryska konferensen”.

Detta är ett absolut klart och exakt konstaterande av fakta. Det gjordes av kamrat Zinovjev i hans första tal inför tusentals ansvariga partimedlemmar, och de fakta han påtalade vederlades inte vare sig av kamrat Trotskij, som talade *två gånger* efter detta tal av Zinovjev, eller av kamrat Bucharin, som *också* talade *efter* detta Zinovjevs tal.

För det andra. En ännu mer exakt och officiell vederläggning av kamrat Sosnovskijs anklagelse är den i samma stenografiska referat publicerade *resolution om konflikten mellan kommunisterna inom flodfarten och den kommunistiska gruppen i Tsektrankonferensen* som antogs av RKP:s CK-plenum den 7 december 1920. Den del av resolutionen som handlar om Tsektran lyder:

”I samband med konflikten mellan Tsektran och flodfartsanställda beslutar CK: 1) Att upprätta en flodfartssektion inom den förenade Tsektran; 2) Att i februari sammankalla en kongress med järnvägs- och flodfartsanställda för att under normala förhållanden välja en ny Tsektran; 3) Att den gamla Tsektran skall fungera till dess; 4) Att omedelbart avskaffa Glavpolitvod och Glavpolitput; deras funktionärer och medel skall övertas av fackförbundet enligt normala demokratiska principer.”

Läsaren ser härav att de flodfartsanställda inte alls fördömdes utan man erkände tvärtom att de hade rätt i det väsentliga. För denna resolution röstade emellertid ingen av de CK-medlemmar

(utom Kamenev) som undertecknade den gemensamma plattformen av den 14 januari 1921 (Om fackföreningarnas roll och uppgifter, ett förslag till beslut av tionde partikongressen som inlämnats till CK av en grupp medlemmar av CK och fackföreningskommissionen. Denna plattform hade undertecknats av Lozovskij, som är medlem av fackföreningskommissionen men inte av CK. De övriga var CK-medlemmarna Tomskij, Kalinin, Rudzutak, Zinovjev, Stalin, Lenin, Kamenev, Petrovskij och Artiom Sergejev).

Den ovannämnda resolutionen drevs igenom mot dessa CK-medlemmar dvs mot vår grupp. Ty vi skulle ha röstat emot att den gamla Tsektran temporärt skulle behållas. Och för att inte vårt förslag skulle gå igenom var Trotskij tvungen att rösta för Bucharins resolution. Kamrat Rykov, som i november stödde Trotskij, deltog i december i den fackföreningskommission som utredde konflikten mellan de flodfartsanställda och Tsektran och fann att de förra hade rätt.

Vi sammanfattar: CK-majoriteten den 7 december bestod av kamraterna Trotskij, Bucharin, Preobrazjenskij, Serebrjakov m fl, dvs av CK-medlemmar som ingen kan misstänka för att vara partiska mot Tsektran. Och denna majoritet, vad innehållet i beslutet beträffar, fördömde inte de flodfartsanställda utan Tsektran, som den endast vägrade att upplösa omedelbart. Det är alltså bevisat att kamrat Sosnovskijs anklagelse är ohållbar.

För att inte lämna rum för någon oklarhet är det nödvändigt att beröra ännu en punkt. Vari bestod "vissa onödiga och skadliga byråkratiska ytterligheter" som jag flera gånger nämnt? Är möjligen *denna* anklagelse ogrundad och överdriven?

Återigen ges svaret i kamrat Zinovjevs allra första tal den 30 december 1920, ett svar som inte lämnar något övrigt att önska vad exaktheten beträffar. Kamrat Zinovjev citerade ett avsnitt ur kamrat Zoffs cirkulär av den 3 maj 1920 om flodfarten: "kommittétröskverket bortfaller" Kamrat Zinovjev betecknade med rätta detta som ett fundamentalt fel. Här har vi just ett exempel på en onödig och skadlig ytterlighet i fråga om byråkrati och "utnämningssystem". Kamrat Zinovjev gjorde emellertid genast förbehållet att somliga "utnämnda" kamrater var "mycket mindre beprövade och erfarna" än kamrat Zoff. I centralkommittén har jag hört omdömet att kamrat Zoff är en mycket värdefull funktionär, och mina iakttagelser i försvarsrådet bekräftar denna bedömning. Det är här inte fråga om att undergräva sådana kamraters auktoritet eller göra dem till "syndabockar" (som kamrat Trotskij antydde i sitt tal, s 25, utan att ha minsta grund för det). Auktoriteten undergrävs inte av dem som rättar till de fel de "utnämnda" begår, utan av dem som skulle vilja försvara dem även när de gör misstag.

Vi ser alltså att splittringsfaran inom fackföreningsrörelsen inte var ett påhitt utan är fullt reell. Vi ser också åskådligt att konflikternas innebörd, som inte förstörats upp, gick ut på kamp för att vissa onödiga och skadliga ytterligheter i fråga om byråkrati och "utnämningssystem" inte skulle försvaras eller rättfärdigas, utan rättas till. Endast och allenast detta.

Principiella meningsskiljaktigheter

Men, kanske man säger oss, om det finns fundamentala och djupgående principiella meningsskiljaktigheter, berättigar då inte de de mest skarpa och fraktionella uttalanden? Är inte ibland t o en splittring berättigad, om det gäller att säga något nytt som inte blir förstått?

Naturligtvis gör det det, om meningsskiljaktigheterna verkligen är mycket djupa och det inte finns något annat sätt att ändra en felaktig utveckling av partiets eller arbetarklassens politik.

Men kruxet är just att det inte finns några sådana meningsskiljaktigheter. Kamrat Trotskij har försökt peka ut dem men inte kunnat. Och medan man *före* publiceringen av hans broschyr (den 25 december) kunde och borde anslå en avvaktande och försonlig ton ("så bör man inte

ta itu med frågan ens om det finns vaga nya uppgifter och meningsskiljaktigheter”), så måste vi *efter* publiceringen säga: där kamrat Trotskij har något nytt att komma med har han fel i sak.

Allra klarast framgår detta vid en jämförelse av kamrat Trotskijs teser med kamrat Rudzutaks, som antogs av femte all-ryska fackföreningskonferensen den 2-6 november. Jag anförde dem i talet den 30 december och i *Pravda* den 21 januari. Dessa teser är både riktigare och fullständigare än Trotskijs, vilka när de skiljer sig från Rudzutaks är felaktiga.

Vi kan till en början ta den famösa ”produktionsdemokratin”, som kamrat Bucharin skyndade sig att föra in i CK-resolutionen av den 7 december. Det vore naturligtvis löjligt att haka upp sig på denna klumpiga och intellektuellt konstlade (”blomsterspråk”) term, om den hade förekommit i ett tal eller en artikel. Men Trotskij och Bucharin har ju försatt sig själva i denna löjliga situation genom att *i teserna insistera* på just denna term, som är det som skiljer deras ”plattform” från Rudzutaks av fackföreningarna antagna teser!

Denna term är teoretiskt oriktig. Varje slags demokrati liksom överhuvudtaget varje politisk överbyggnad (en sådan måste finnas, tills klasserna har avskaffats och det klasslösa samhället skapats) tjänar sist och slutligen produktionen och bestäms sist och slutligen av produktionsförhållandena i det givna samhället. Att särskilt utskilja ”produktionsdemokratin” från all annan demokrati är därför intetsägande. Det är en meningslöshet som leder till förvirring. Detta alltså för det första.

För det andra. Se hur Bucharin själv förklarar denna term i den av honom skrivna resolution som CK:s plenarmöte antog den 7 december. ”Därför”, skrev Bucharin, ”måste arbetardemokratin metoder vara desamma som produktionsdemokratin. Detta betyder” – märk väl: ”detta betyder”! En hänvändelse till massorna inleder Bucharin med en så svår term att den måste *speciellt förklaras*. Ur demokratisk synvinkel tycker jag att det är *odemokratiskt*: för massorna bör man skriva utan sådana nya termer som kräver en särskild förklaring. Och ur ”produktions”-synvinkel är det skadligt, eftersom tid måste slösas på förklaring av en onödig term ”detta betyder att alla val, nomineringen av kandidater, stödet åt dem osv måste försiggå med tanke inte bara på politisk pålitlighet, utan också på, ekonomisk talang, administrativ erfarenhet, organisatoriska egenskaper och praktiskt bevisad omtanke om de arbetande massornas materiella och kulturella intressen.”

Ett uppenbart hårdraget och oriktigt resonemang. Å ena sidan är demokrati inte bara ”val, nominering av kandidater, stöd åt dem osv”. Å den andra bör inte alla val ta hänsyn till politisk pålitlighet och ekonomisk talang. Trots Trotskij måste man i en mångmiljonorganisation ha en viss procent ombud och byråkrater (goda byråkrater kommer vi oundgängligen att behöva i många år). Men vi talar inte om någon ”ombuds”- eller ”byråkrat”demokrati.

För det tredje. Det är fel att se bara på dem som väljs, bara på organisatörerna, administratörerna osv. De utgör ju en minoritet av framstående personer. Det är massan, gemene man vi måste se på. Rudzutak har uttryckt detta på ett enklare, lättfattligare och dessutom teoretiskt riktigare sätt (tes 6):

... varje deltagare i produktionen måste inse det nödvändiga och ändamålsenliga i de produktionsuppgifter han fullgör; han måste inte bara fullgöra de uppdrag han får uppifrån, utan också medvetet medverka till att korrigera alla tekniska och organisatoriska förbiseenden på produktionens område.”

För det fjärde. ”Produktionsdemokrati” är en term som kan misstolkas. Den kan uppfattas som ett förnekande av diktatur och enmansledning. Den kan tolkas som att vanlig demokrati skjuts

upp eller tas som en förevändning för att slippa den. Båda dessa tolkningar är skadliga och kan inte undvikas utan speciella och långa kommentarer.

Rudzutaks enkla redogörelse för samma tankar är både riktigare och saknar dessa olägenheter. Och i sin artikel "Produktionsdemokrati" i *Pravda* den 11 januari vederlägger Trotskij inte att dessa oriktigheter och olägligheter finns (han kringgår hela frågan och jämför inte sina teser med Rudzutaks), utan han bekräftar tvärtom att hans term är olämplig och oriktig just genom att han drar en parallell mellan den och "krigsdemokratin". Lyckligtvis har vi aldrig, så vitt jag minns, haft några fraktionsstrider för en sådan terms skull.

Ännu mer misslyckad är en sådan term av Trotskij som "produktionsatmosfär". Zinovjev förlöjligade den med rätta. Trotskij ilsknade till ordentligt och invände: "Vi har haft en krigs-atmosfär ... Nu måste det inom arbetarmassorna, på djupet och inte bara på ytan, skapas en produktionsatmosfär, dvs en anspänning av krafterna, ett konkret intresse, en uppmärksamhet på produktionen såsom tidigare var fallet vid fronterna ..." Men saken är just den att man till "arbetarmassorna, på djupet" måste tala på samma sätt som i Rudzutaks teser och inte använda ord som "produktionsatmosfär", vilka endast kommer att väcka undran eller löje. Genom att använda uttrycket "produktionsatmosfär" ger Trotskij egentligen uttryck för samma tanke som begreppet produktionspropaganda. Men just för arbetarmassorna, på djupet måste man bedriva produktionspropagandan så, att dylika uttryck undviks. Detta uttryck kan passa som ett skolexempel på hur man inte bör bedriva produktionspropaganda bland massorna.

Politik och ekonomi. Dialektik och eklekticism

Det är egendomligt att vi åter måste ta upp en så elementär fråga, men tyvärr tvingar Trotskij och Bucharin oss att göra det. Båda beskyller mig för att "byta" fråga eller för att ha en "politisk linje", medan de har en "ekonomisk". Bucharin plockade t o m in det i sina teser och försökte "höja sig över" de tvistande: jag förenar ju, menar han, både det ena och det andra.

En flagrant teoretisk villfarelse. Politiken är ett koncentrerat uttryck för ekonomin. Det sade jag åter i mitt tal, eftersom jag redan tidigare hade hört denna oerhörda och för en marxist helt otillbörliga förebråelse för min "politiska" linje. Politiken måste gå före ekonomin. Att resonera på annat sätt innebär att glömma marxismens ABC.

Är möjligen min politiska värdering oriktig? Säg det då och bevisa det! Men att påstå (eller ens antyda) att den politiska linjen kan jämföras med den "ekonomiska", att man kan ta "både det ena och det andra", det innebär att glömma marxismens ABC.

Med politisk linje menas med andra ord att om vi visar fel inställning till fackföreningarna, så kommer det att bringa sovjetmakten och proletariats diktatur på fall. (I ett bondeland som Ryssland skulle sovjetmakten oundvikligen störtas genom en splittring mellan partiet och fackföreningarna, förutsatt att partiet hade fel.) Detta resonemang kan (och måste) granskas sakligt, dvs man bör undersöka, sätta sig in i och avgöra om den givna synpunkten är riktig eller felaktig. Men att säga: jag "uppskattar" er politiska linje, "men" den är bara politisk, medan vi behöver "även en ekonomisk", det är detsamma som att säga: jag "uppskattar" er synpunkt att ni genom att ta detta steg kommer att bryta nacken, *men* tänk också på att det är bättre att ha kläder och vara mätt än att gå naken och vara hungrig.

Bucharins förkunnelse om en förening av den politiska och den ekonomiska linjen har i teorin fått honom att glida ner i eklekticism.

Trotskij och Bucharin försöker ge sken av att de vinnlägger sig om att produktionen skall öka, medan vi inte bryr oss om annat än formell demokrati. Det är en vrångbild, ty frågan står (och kan marxistiskt sett stå) *endast* på följande sätt: utan en riktig politisk linje i arbetet kan den givna klassen inte behålla makten och *följaktligen* inte heller lösa *sin produktionsuppgift*.

Eller mer konkret. Zinovjev säger: ”Ni gör ett politiskt fel när ni försöker driva saken så långt som till en splittring i fackföreningarna. Om produktionsökning skrev jag redan i januari 1920 och anförde bygget av en bastu som exempel.” Trotskij svarar: ”Att skriva en broschyr med en bastu som exempel är väl ingenting att orda om” (s 29), ”men om fackföreningarnas uppgifter har ni ‘inte sagt ett enda ord’ ” (s 22).

Det stämmer inte. Exemplet med bastun är värt, ursäktad ordleken, tio ”produktionsatmosfärer” plus några ”produktionsdemokratier” på köpet. Exemplet med bastun säger klart och enkelt just till massorna, på djupet, vad fackföreningarna måste göra, medan ”produktionsatmosfärer” och dito ”demokratier” bara är skräp som skymmer sikten för arbetarmassorna, gör det svårare för dem att förstå vad det är fråga om.

Kamrat Trotskij har också klandrat mig för att ”inte ha sagt ett ord” (s 66) om ”vilken roll de hävstänger som kallas ‘fackföreningsapparat spelar och bör spela’.

Ursäkta mig, kamrat Trotskij, men genom att läsa igenom Rudzutaks teser och ansluta mig till dem har jag uttalat mig *fullständigare, exaktare, enklare och tydligare* i denna fråga än alla era teser och hela ert tal eller medrapport och slutord. Ty, upprepar jag, bonus in natura och disciplinära kamratdomstolar betyder hundrafalt mer för den ekonomiska utvecklingen, industrins ledning och fackföreningarnas ökade roll i produktionen än de helt abstrakta (och därför tomma) orden om ”produktionsdemokrati”, ”sammanväxande” osv.

Under förevändningen att föra fram en ”produktions”synpunkt (Trotskij) eller att övervinna en ensidig politisk linje och förena den med en ekonomisk (Bucharin) har man serverat oss:

- 1) ett åsidosättande av marxismen genom en teoretiskt oriktig, eklektisk definition av förhållandet mellan politik och ekonomi;
- 2) ett försvar eller en maskering av det politiska fel som kommit till uttryck i omruskningspolitiken, vilken genomsyrar Trotskijs hela plattformsbroschyr; är man omedveten om detta fel och underlåter att rätta till det, så *leder* det till den proletära diktaturens fall;
- 3) ett steg tillbaka i rena produktions- och ekonomifrågor, i frågorna om hur produktionen skall ökas; just ett steg tillbaka från Rudzutaks *sakliga* teser, som ställer konkreta, praktiska, vitala och angelägna uppgifter (utveckla produktionspropagandan, lär er att korrekt fördela bonus in natura och på rätt sätt använda tvång genom disciplinära kamratdomstolar) till abstrakta, ”innehållslösa”, teoretiskt oriktiga och pseudointellektuellt formulerade allmänna *teser*, där allt som är mest sakligt och praktiskt *glöms bort*.

Detta är det verkliga förhållandet mellan Zinovjevs och min ståndpunkt å ena sidan och Trotskijs och Bucharins å den andra i frågan om politik och ekonomi.

Jag kunde därför inte låta bli att le när jag läste kamrat Trotskijs invändning i hans tal den 30 december: ”I sitt slutord i debatten om vårt läge på åttonde sovjetkongressen sade kamrat Lenin att vi behöver mindre politik och mera praktisk ekonomi, men i den fackliga frågan är det den politiska aspekten han skjuter i förgrunden” (s 65). Dessa ord ansåg kamrat Trotskij vara ”ytterst träffande”. I själva verket avslöjar de den mest hopplösa begreppsförvirring, en i sanning förfärlig ”idéeröra”. Självfallet har jag alltid uttryckt och kommer att fortsätta att uttrycka en önskan om att vi skall syssla mindre med politik och mer med ekonomi. Men det är inte så svårt att förstå att en nödvändig förutsättning härför är att det inte förekommer några politiska faror *och politiska misstag*. De politiska fel som begåtts av kamrat Trotskij och som fördjupats och förvärrats av kamrat Bucharin *leder bort* partiets uppmärksamhet från de ekonomiska uppgifterna och ”produktions”arbetet och *tvingar oss tyvärr att spilla tid* på att rätta dessa fel, att tvista med den syndikalistiska avvikelser (som leder till den proletära diktaturens fall), disputerar mot den felaktiga linjen i förhållandet till fackföreningsrörelsen (en linje

som leder till sovjetmaktens fall) och tvista om allmänna ”teser” i stället för att få igång en saklig, praktisk och ”ekonomisk” diskussion om vem som bäst och framgångsrikt delat ut bonus in natura, organiserat kamratdomstolar och bidragit till sammanväxandet enligt Rudzutaks teser som antogs av femte allryska fackföreningskonferensen den 2–6 november: mjölnarna i Saratov, kolgruvearbetarna i Donetsbäckenet, metallarbetarna i Fetrograd eller någon annan grupp.

Ta också frågan om vad som är nyttan med en ”bred diskussion”. Återigen kommer vi att finna att politiska misstag leder bort från de ekonomiska uppgifterna. Jag var emot den ”breda” diskussionen och ansåg och anser fortfarande att det var ett fel, ett politiskt fel av kamrat Trotskij att torpedera arbetet i fackföreningskommissionen, där en saklig diskussion borde ha kommit igång. Jag anser det vara ett politiskt fel av Bucharins buffertgrupp att de missförstod en bufferts roll (och även i detta fall bytte ut dialektik mot eklekticism); just som ”buffert” borde de med ursinnig energi ha motsatt sig en bred diskussion och verkat för en diskussion i fackföreningskommissionen. Se bara vad det blev av det!

Den 30 december gick Bucharin så långt som till att säga att ”vi har proklamerat den nya, heliga parollen om arbetardemokrati, där alla frågor tas upp på stora möten och inte dryftas inom en sluten krets, på små sammankomster eller korporativt. Och jag hävdar att när vi ställer frågan om fackföreningarna på ett så stort möte som detta, så är det inte ett steg tillbaka, utan ett steg framåt” (s 45). Och det var denne man som anklagade Zinovjev för att prata i vädret och överskatta demokratin! Nej, detta är munväder och ”trams” heltigenom, en total avsaknad av insikt om att den formella demokratin måste underordnas den revolutionära ändamålsenligheten!

Trotskij är i samma belägenhet. Han kommer med anklagelsen att ”Lenin till varje pris vill inställa, omintetgöra en diskussion av sakfrågan” (s 65). Han förklarar: ”Varför jag inte ville vara med i kommissionen sade jag klart och tydligt i CK: så länge jag inte har samma rätt som alla andra kamrater att i full utsträckning ta upp dessa frågor i partipressen, väntar jag mig ingen som helst nytta av en sluten diskussion om dessa frågor och alltså inte heller av arbete i kommissionen.” (s 69)

Och resultatet? Mindre än en månad har gått sedan Trotskij inledde den ”breda diskussionen” den 25 december, och bland hundra ansvariga partifunktionärer går det knappt att hitta en, som inte är utled på denna diskussion och inser dess meningslöshet (för att inte säga något värre). Ty Trotskij har tvingat partiet att slösa tid på en tvist om ord, om dåliga teser, och som en ”sluten” diskussion skäller han ut just en *saklig* ekonomisk diskussion i kommissionen, som ställt som sin uppgift att studera och pröva de praktiska erfarenheterna för att dra lärdom av dem och *gå framåt* i det verkliga ”produktions”arbetet *i stället för att gå tillbaka* från levande verksamhet till död skolastik med allehanda ”produktionsatmosfärer”.

Ta det famösa ”sammanväxandet”. Mitt råd den 30 december var att inte ta upp den frågan, eftersom vi *inte hade studerat* vår egen praktiska erfarenhet, och utan detta skulle en diskussion om sammanväxandet oundvikligen urarta till tomt prat och avleda partiets krafter *från* det ekonomiska arbetet. Trotskijs teser i denna fråga med förslaget att folkhushållningsråden från en tredjedel till hälften och från hälften till två tredjedelar skulle bestå av fackliga representanter kallade jag byråkratiskt projektmakeri.

För den saken blev Bucharin mycket arg på mig, och som jag ser på s 49 i referatet försökte han omständligt och detaljerat bevisa för mig att ”när folk samlas för att diskutera någonting bör de inte agera dövstumma” (det är precis vad som står skrivet!). Även Trotskij blev arg och utbrast:

”Jag ber envar att skriva upp vilken dag det var som kamrat Lenin kallade detta byråkrati, och jag dristar mig att förutsäga att vi inom några månader har tagit till beaktande och till vägledning att allryska centrala fackföreningsrådet, högsta folkhushållningsrådet, metallarbetarförbundets centralkommitté, metalldepartementet osv skall ha från en tredjedel till hälften vanliga medlemmar.” (S 68)

Efter att ha läst detta bad jag kamrat Miljutin (vice ordförande i högsta folkhushållningsrådet) att tillstålla mig tillgängliga *tryckta* rapporter om sammanväxandet. Jag tänkte att det var bäst att så smått börja *studera vår praktiska erfarenhet*, eftersom det är så outhärdligt tråkigt att befatta sig med ”allmänt partisnack” (ett uttryck av Bucharin, s 47, som nog blir lika bevingat som det famösa ”ruska om”) till ingen nytta, utan fakta och med påhittade meningsskiljaktigheter, definitioner och ”produktionsdemokratier”.

Kamrat Miljutin har sänt mig flera böcker, däribland allryska folkhushållningsrådets rapport för åttonde allryska sovjetkongressen (Moskva 1920, förordet daterat den 19 december 1920). På s 14 finns där en tabell om arbetarnas deltagande i förvaltningsorganen. Här följer tabellen (som omfattar endast en del av guvernementens folkhushållningsråd och av företagen).

Förvaltningsapparat	Antal anställda	Arbetare		Därav Specialister		Tjänstemän m fl	
		Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Presidiet för allryska och guvernementens folkhushållningsråd	187	107	57,2	22	11,8	58	31,0
Kollegierna i överstyrelser, ämbetsverk, centra och huvudkontor	140	72	51,4	31	22,2	37	26,4
Kollegiala och enmansledningar för fabriker och verkstäder	1 143	726	63,5	398	34,8	19	1,7
Sammanlagt	1 470	905	61,6	451	30,7	114	7,7

Det framgår alltså att 61,6 procent, vilket ligger närmare två tredjedelar än hälften, av deltagarna är arbetare! Därmed har det *redan bevisats* att det som Trotskij skrivit i sina teser är byråkratiskt projektmakeri. Att prata, disputeras och skriva plattformar om ”från en tredjedel till hälften” eller ”från hälften till två tredjedelar” är det mest tomma ”allmänna partisnack”, det drar bort krafter, resurser, uppmärksamhet och tid från *produktionsarbetet*, det är meningslöst kannstöperi. I kommissionen däremot skulle det finnas människor med erfarenhet, där skulle man inte åta sig att skriva teser utan att först ha studerat fakta. Där skulle man kunna göra en hel del nytta genom att studera erfarenheter, t ex genom att utfråga något tiotal ”vanliga anställda” (av ett tusental) och jämföra deras intryck och slutsatser med objektiva statistiska data, genom att försöka skaffa fram praktiska anvisningar för framtiden ur de erfarenheter som gjorts, dvs försöka avgöra om vi genast skall fortsätta framåt i samma riktning eller om vi skall ändra riktningen något och hur vi i så fall skall ändra riktningen, metoderna, attityden, eller om det är bäst att göra halt, åter och åter pröva erfarenheterna, kanske ändra något osv osv.

För en verklig driftsledare, kamrater (tillåt även mig att syssla litet med ”produktionspropaganda”), är det ingen hemlighet att kapitalisterna och deras företagschefer även i de mest framskridna länder i åratal, ibland under tio år eller mer, studerar och verifierar sina (och andras) praktiska erfarenheter, rättar till, gör om, bättrar på osv många gånger för att bli fram ett system för förvaltning och personalurval på olika nivåer, vilket passar just deras

verksamhet. Så var det under kapitalismen, som i hela den civiliserade världen hade *seklers erfarenheter och vanor* att stödja sig på i sin ekonomiska verksamhet. Och vi håller på med att bryta mark, ett arbete som fordrar en långvarig, ihärdig och tålmodig insats för att fostra om människorna och ändra de ovanor vi fått i arv från kapitalismen, ett arbete som endast kan ske steg för steg. Att ställa frågan som Trotskij gör är i grunden felaktigt. I sitt tal den 30 december utropade han: ”Har våra arbetare, parti- och fackföreningsfunktionärer fått någon skolning i produktionen? Ja eller nej? Jag säger nej.” (S 29) Det är löjligt att närma sig en sådan fråga på det viset. Precis som om man frågade: Finns det tillräckligt med filtstövlar i denna division – ja eller nej?

Även om tio år måste vi säkerligen säga att inga parti- och fackföreningsfunktionärer har fått tillräcklig skolning i produktionen. Liksom inga inom partiet, fackföreningarna och försvaret heller kommer att ha en tillräcklig militär utbildning om tio år. Men början till en skolning i produktionen har vi dock åstadkommit genom att omkring ett tusental arbetare, fackföreningsmedlemmar och fackliga ombud deltar i förvaltningen och leder företag, huvudkontor m m allt högre upp. Huvudprincipen för ”skolning i produktionen”, skolning av *oss själva*, gamla yrkesjournalister och partimedlemmar som en gång i tiden arbetade underjordiskt, är att vi själva uppmärksam och ingående skall studera våra egna praktiska erfarenheter enligt regeln ”skynda långsamt!” och även lära andra att göra det. Att systematiskt, försiktigt, sakligt och effektivt kontrollera vad detta tusental har utfört, att ännu mer försiktigt och effektivt avhjälpa bristerna i deras arbete och att fortsätta framåt först när det tillfullo har bevisats att den givna metoden, förvaltningssystemet, proportionen, personalsammansättningen osv gör nytta det är den fundamentala och absoluta regeln för ”skolning i produktionen”. Och det är denna regel kamrat Trotskij bryter mot med alla sina teser och hela sitt sätt att nalkas denna fråga. Alla hans teser och hela hans plattforms-broschyr har med sina fel avlett partiets uppmärksamhet och krafter från det praktiska ”produktions”arbetet till tomt och innehållslöst prat.

Dialektik och eklekticism. ”Skolan” och ”apparaten”

Till kamrat Bucharins många värdefulla egenskaper hör hans teoretiska förmåga och intresse för att i varje fråga försöka leta sig fram till de teoretiska rötterna. Det är en mycket värdefull egenskap, eftersom det är omöjligt att komma på det klara med ett fel, även ett politiskt sådant, utan att leta fram felets teoretiska rötter bland de grundsatser som medvetet tillämpas av den som begått felet.

I linje med denna sin strävan att teoretiskt fördjupa frågan började kamrat Bucharin att fr o m diskussionen den 30 december, om inte tidigare, föra över dispyten just till det nämnda området.

”Att varken den politiska eller den ekonomiska faktorn får åsidosättas”, sade kamrat Bucharin den 30 december, ”är, anser jag, helt obestridigt – och detta är den teoretiska innebörden i vad som här kallas ’buffertgruppen’ eller dess ideologi.” (S 47)

Den teoretiska innebörden i det fel kamrat Bucharin här gör är att han byter ut det dialektiska förhållandet mellan politik och ekonomi (vilket marxismen lär oss) mot eklekticism. Hans teoretiska position är ”både det ena och det andra”, ”å ena sidan å andra sidan”. Det är just precis eklekticism. Dialektiken kräver ett allsidigt hänsynstagande till förhållandena i deras konkreta utveckling och inte att man plockar ut en bit här och en bit där. Det har jag redan påvisat med politiken och ekonomin som exempel.

”Buffert”exemplet visar detta lika oomtvistligt. En buffert är nödvändig och nyttig om partitåget är på väg mot en katastrof. Det står utom allt tvivel. Bucharin har emellertid ställt sig ”buffert” problem eklektiskt, genom att plocka ut en bit hos Zinovjev och en annan hos Trotskij. Som ”buffert” borde Bucharin på egen hand ha avgjort när, var och hur den och den

personen eller gruppen gjorde fel, huruvida det var ett teoretiskt fel eller ett fel i fråga om politisk taktkänsla, ett fraktionsuttalande, en överdrift o d, och sedan *med all kraft* ha kastat sig över *varje* sådant fel. Denna sin ”buffert”uppgift förstod inte Bucharin. Ett av de åskådliga bevisen för detta är följande:

Kommunistgruppen i Petrogradbyrån i Tsektran (centralkommittén i järnvägs- och flodfartsanställdas förbund) en organisation som sympatiserar med Trotskij och direkt förklarar att den anser att ”kamraterna Trotskijs och Bucharins ståndpunkter i huvudfrågan, om fackföreningarnas roll i produktionen, är varianter av ett och samma synsätt” – har tryckt kamrat Bucharins medreferat i Petrograd den 3 januari 1921 (N Bucharin: ”Om fackföreningarnas uppgifter”, Petrograd, 1921). I detta referat läser vi:

”Kamrat Trotskijs ursprungliga formulering var att den fackliga ledningen måste bytas ut, nya kamrater utses osv; ännu tidigare hade han varit för en ‘omruskning’, men det har han nu övergett, och därför är det helt befängt att använda ‘omruskningen’ som argument mot kamrat Trotskij.” (s 5)

Jag skall inte uppehålla mig vid de många faktiska inexaktheterna i denna redogörelse. (Ordet ”omruskning” användes av Trotskij på femte allryska fackföreningskonferensen den 2-6 november. Om att ”utse ny ledning” talade Trotskij i femte paragrafen i sina teser, som han förelade centralkommittén den 8 november och som förresten utgetts av någon av hans anhängare som ett tryckt blad. Trotskijs skrift ”Fackföreningarnas roll och uppgifter”, den 25 december, är helt genomsyrad av samma tankegångar och samma anda, vilket jag redan tidigare påpekat. När och hur han övergett den ståndpunkten är helt obekant.) Mitt tema nu är ett helt annat. Ifall ”bufferten” är eklektisk hoppar han över en del fel och nämner andra; han säger ingenting om felen den 30 december 1920 i Moskva inför tusentals partimedlemmar från hela Ryssland men talar om felen i Petrograd den 3 januari 1921. Ifall ”bufferten” är dialektisk slår han med all kraft ner på varje fel som han upptäckt hos vardera sidan eller hos alla sidor. Och det är just vad Bucharin inte gör. Han gör inte ens ett försök att granska Trotskijs skrift i frågan om omruskningspolitiken. *Han förtiger den helt enkelt.* Inte att undra på att ett sådant sätt att spela buffert väcker löje.

Vidare. I samma tal i Petrograd sade Bucharin (s 7):

”Kamrat Trotskijs fel består i att han inte tillräckligt försvarar idén om en skola i kommunism.”

Under diskussionen den 30 december resonerade Bucharin så här:

”Kamrat Zinovjev sade att fackföreningarna är en skola i kommunism, medan Trotskij sade att de är en administrationsteknisk apparat för ledning av produktionen. Jag kan inte finna någon logisk grund som skulle bevisa att varken det första eller det andra stämmer: båda dessa satser var för sig och båda tillsammans stämmer.” (S 48)

Samma tanke utvecklas av Bucharin och hans ”grupp” eller ”fraktion” i tes 6: ”Å ena sidan är de (fackföreningarna) en skola i kommunism ... och å den andra är de – i tilltagande grad – en beståndsdel av den ekonomiska apparaten och statsapparaten överhuvudtaget.” (*Pravda*, den 16 januari)

Här har vi just kamrat Bucharins grundläggande teoretiska fel, nämligen att han byter ut den marxistiska dialektiken mot eklekticism (ett särskilt vanligt fel hos upphovsmän till olika slags ”nymodiga” och reaktionära filosofiska system).

Kamrat Bucharin talar om ”logiska” grunder. Hela hans resonemang visar att han – kanske omedvetet – står på den formella eller skolastiska logikens ståndpunkt och inte på den dialektiska eller marxistiska. För att klargöra detta skall jag börja med ett mycket enkelt exempel som kamrat Bucharin själv ger. I diskussionen den 30 december sade han:

”Kamrater, många av er uppfattar dispyterna här på ungefär följande sätt: två personer kommer och ber varandra definiera dricksglaset på talarstolen. Den ene säger: ‘Det är en glascylinder, och må envar som säger att det inte är så bannlysas.’ Den andre säger: ‘Det är ett redskap för att dricka, och må envar som säger att det inte är så bannlysas.’ ” (s 46)

Med detta exempel ville Bucharin som läsaren ser på ett populärt sätt för mig förklara skadan av ensidighet. Det är jag tacksam för, och för att i handling visa min tacksamhet vill jag ge en populär förklaring av vad som menas med eklekticism till skillnad från dialektik.

Ett dricksglas är obestriddligen både en glascylinder och ett redskap för att dricka. Men det är inte bara dessa två egenskaper eller beskafter eller sidor som kännetecknar ett glas; det har ett oändligt antal andra egenskaper, beskafter, sidor, ”förmedlanden” och relationer till hela den övriga världen. Ett glas är ett tungt föremål som kan användas som kastredskap eller brevprens, det kan tjäna som behållare för en fångad fjärl, det kan vara ett värdeföremål med konstnärlig gravyr eller mönster. Och detta oavsett om det duger att dricka ur, om det är gjort av glas, om det till formen är eller inte är en cylinder osv etc.

Vidare. Om jag nu behöver ett glas som redskap för att dricka, så spelar det ingen roll alls för mig hur cylindriskt det är till formen och om det verkligen är av glas. Det som däremot betyder någonting är att det inte har spruckit i botten, att jag inte kan skära läpparna mot kanten osv. Men om jag inte behöver glaset för att dricka ur utan för något ändamål som varje glascylinder passar till, så kan jag mycket väl använda ett glas med sprucken botten eller kanske utan botten alls osv.

Den formella logiken, som är den man begränsar sig till å skolorna (och bör begränsa sig till – med korrigeringar – i skolans lägsta klasser), använder formella definitioner med hänsyn till vad som är vanligast och mest iögonfallande, och begränsar sig till detta. Tar man därvid två eller tre olika definitioner som kombineras helt slumpmässigt (glascylinder och dricksredskap) får vi en eklektisk definition, som pekar på olika sidor av föremålet och inget mer.

Den dialektiska logiken kräver att vi går längre. För att verkligen lära känna ett föremål måste vi omfatta, undersöka alla dess sidor, förbindelser och ”förmedlanden”. Detta kommer vi aldrig att uppnå fullständigt, men kravet på allsidighet skyddar oss mot fel och förstelning. Detta för det första. För det andra kräver den dialektiska logiken att föremålet skall tas i sin utveckling, ”självrörelse” (som Hegel ibland säger), förändring. Hur detta skall ske i förhållande till ett glas är inte något som genast står klart, men inte heller ett glas är oföränderligt, och särskilt är det dess ändamål som förändras, dess användning, dess *förbindelse* med omvärlden. För det tredje måste en fullständig ”definition” av föremålet omfatta människans hela erfarenhet, både som ett sanningskriterium och som en praktisk indikator på föremålets förbindelse med människans behov. För det fjärde lär oss den dialektiska logiken att ”sanningen alltid är konkret, det finns ingen abstrakt sanning”, som framlidne Plechanov brukade säga efter Hegel. (Inom parentes sagt förefaller det mig här var på sin plats att för unga partimedlemmar påpeka, att man inte kan bli en ideologiskt medveten, en *verklig* kommunist utan att ha studerat – just *studerat* – allt som skrivits av Plechanov inom filosofin, ty det är det bästa som finns i hela den internationella marxistiska litteraturen.¹

Jag har självfallet inte uttömt begreppet dialektisk logik. Men tills vidare får det räcka med detta. Vi kan nu övergå från glaset till fackföreningarna och till Trotskijs plattform.

¹ För övrigt skulle det vara önskvärt, för det första, om man i Plechanovs verk som nu ges ut samlade alla filosofiska artiklar i ett eller flera band med detaljerat index osv, som bör ingå i en serie av oombärliga läroböcker i kommunism. För det andra bör enligt min mening en arbetarstat av professorerna i filosofi kräva att de känner till den plechanovska redogörelsen för den marxistiska filosofin och kan bibringa de studerande dessa kunskaper. Men detta är redan en utvikning från ”propaganda” till ”administrering”.

”Å ena sidan skola, å den andra apparat”, säger Bucharin och skriver det i sina teser. Trotskijs fel är att han ”inte tillräckligt försvarar skolfaktorn” och Zinovjevs att han brister i fråga om apparat”faktorn”.

Varför är detta Bucharins resonemang livlös och tom eklekticism? Jo, därför att Bucharin inte gör ens det minsta försök att självständigt, ur sin egen synvinkel, analysera vare sig hela utvecklingen av denna diskussion (något som marxismen, *det vill säga* den dialektiska logiken, obetingat kräver) eller hela inställningen till frågan, hela frågeställningen – eller om ni så vill hela tendensen i frågeställningen – just nu, under nuvarande konkreta omständigheter. Inte ens en antydning till ett försök att göra detta finner man hos Bucharin! Han ställer frågan på ett rent abstrakt sätt utan något konkret studium och plockar ut en liten bit hos Zinovjev och en liten bit hos Trotskij. Detta är just eklekticism.

Jag skall ta ett exempel för att klargöra det ännu åskådligare. Jag vet praktiskt taget ingenting om upprorsmännen och revolutionärerna i Sydchina (förutom ett par tre artiklar av Sun Yat-sen och några böcker och tidningsartiklar jag läste för många år sedan). Eftersom resningar pågår där förekommer det sannolikt dispyter mellan kines nr 1, som säger att upproret är en produkt av en skärpt klasskamp som omfattar hela nationen, och kines nr 2, som säger att upproret är en konst. Mer behöver jag inte veta för att kunna skriva teser i stil med Bucharins: ”å ena sidan – å andra sidan”. Den ena har inte tagit tillräcklig hänsyn till konst”faktorn”, den andra inte till ”skärpningsfaktorn” osv. Det är livlös och tom eklekticism, eftersom det saknas ett *konkret* studium av *just denna* dispyt, denna fråga, denna attityd till den osv.

Fackföreningarna är å ena sidan en skola och å den andra en apparat; å den tredje är de en organisation av de arbetande människorna; å den fjärde en organisation av nästan enbart industriarbetare; å den femte en organisation inom *en* industri² osv etc. Hos Bucharin finns inte en tillstymmelse till självständig analys, inte det minsta försök att motivera varför man bör ta de två första ”sidorna” av frågan eller ämnet och inte den tredje, fjärde, femte osv. Därför är också bucharingruppens teser helt och hållet en eklektisk såpbubbla. Hela frågan om förhållandet mellan ”skola” och ”apparat” ställs av Bucharin i grunden felaktigt, eklektiskt.

För att ställa frågan på rätt sätt måste man från tomma abstraktioner övergå till det konkreta, dvs till den aktuella dispyten. Vare sig man tar dispyten sådan den uppstod på femte allryska fackföreningskonferensen eller sådan den presenterades och inriktades av Trotskij själv i plattformsbroschyren av den 25 december, kommer man att se att Trotskijs hela attityd och inriktning är felaktig. Han har inte förstått att fackföreningarna kan och måste betraktas som en skola såväl när man tar upp temat om den ”sovjetiska trade-unionismen” och när man talar om produktionspropagandan överhuvudtaget som när man ställer frågan på samma sätt som Trotskij gör: om ”sammanväxande”, om fackföreningarnas deltagande i produktionsledningen. Och i den sistnämnda frågan, sådan den ställts i Trotskijs hela plattformsbroschyr, består felet i en oförmåga att förstå att fackföreningarna är *en skola i teknisk och administrativ ledning av produktionen*. Inte ”å ena sidan skola och å den andra något annat”; i denna dispyt, med Trotskijs sätt att ställa frågan, är *fackföreningarna en skola från vilken sida man än ser dem* – en skola i enhet, en skola i solidaritet, en skola i försvar av de egna intressena, en skola i hushållning, en skola i förvaltning. Och i stället för att försöka förstå och rätta detta kamrat Trotskijs grundläggande fel har kamrat Bucharin gjort en lustig liten korrigerings: ”å ena sidan och å den andra”.

² Här har Trotskij förresten återigen fel. Han tror att ett industriförbund betyder ett förbund som har i uppgift att kontrollera industrin. Det stämmer inte. Ett industriförbund organiserar arbetarna inom en industri, en bransch, vilket är oundvikligt med hänsyn till teknikens och kulturens nuvarande utveckling (i Ryssland och hela världen).

Låt oss betrakta frågan ännu mer konkret. Låt oss se vad de nuvarande fackföreningarna är såsom ”apparat” för ledning av produktionen. Vi har sett att enligt ofullständiga uppgifter är det omkring 900 arbetare, fackföreningsmedlemmar och fackliga ombud som deltar i ledningen av produktionen. Vi kan tioudubbla eller om ni så vill t o m hundradubbla denna siffra – om det bidrar till att klargöra ert fundamentala fel kan vi t o m gå med på en sådan otroligt snabb ”framryckning” inom den närmaste framtiden – men vi kommer i alla fall att finna att de som direkt *deltar i ledningen* utgör en försvinnande liten andel av de fackligt organiserade massorna om sex miljoner medlemmar. Därmed framstår det ännu klarare hur grundläggande felaktigt det är att som Trotskij koncentrera uppmärksamheten på ”det ledande skiktet” och tala om fackföreningarnas produktionsroll och om ledningen av produktionen och samtidigt glömma att 98,5 procent ($6\ 000\ 000 - 90\ 000 = 5\ 910\ 000$, eller 98,5 procent av det ursprungliga antalet) *håller på att lära sig och under lång tid framåt måste fortsätta att lära sig att förvalta*. Inte skola och förvaltning, utan *skola i förvaltning*.

När kamrat Trotskij i sitt tal den 30 december argumenterade mot Zinovjev och helt omotiverat och oriktigt beskyllde denne för att motsätta sig ”utnämningssystemet”, dvs centralkommitténs rätt och plikt att utnämna, lät han undslippa sig följande ytterst karakteristiska jämförelse:

”Zinovjev tar itu med varje praktisk saklig fråga på ett överdrivet propagandistiskt sätt och glömmer att vi här inte bara har material för agitation, utan också en fråga som måste lösas administrativt.” (S 27)

Jag skall strax i detalj klargöra, hurdant ett administrativt sätt att ta itu med denna fråga *kunde* vara. Men kamrat Trotskij's grundläggande fel består just i att han behandlar (egentligen misshandlar) *de frågor* han själv ställt i sin plattformsbroschyr som administratör, medan *dessa frågor kunde och borde behandlas uteslutande ur propagandistisk synvinkel*.

Vilka är egentligen Trotskij's goda sidor? De finns inte i hans teser, utan i hans tal, och obestridligt bra och nyttig är hans produktionspropaganda, särskilt när han glömmer sin misslyckade polemik med fackföreningsfunktionärernas föregivet ”konservativa” flygel. Kamrat Trotskij skulle utan tvivel ha blivit till åtskillig nytta för saken (och kommer utan tvivel att bli det) i fackföreningskommissionens sakliga ”ekonomiska” verksamhet, som talare och skribent och som medlem av allryska byrån för produktionspropaganda. Det är ”plattformsteserna” som är fel. Som en röd tråd går genom dem en administrativ syn på ”krisen” och de ”två tendenserna” i fackföreningarna, tolkningen av RKP:s program, den ”sovjetiska trade-unionismen”, ”produktionsskolningen” och sammanväxandet”. Jag har här gått igenom alla de viktiga punkterna i Trotskij's ”plattform”, och med det material som Trotskij har till sitt förfogande kan det idag bara finnas en riktig attityd till dem, nämligen den propagandistiska.

Staten är ett område där tvång brukas. Att avstå från tvång vore vansinne, särskilt under den proletära diktaturens epok. ”Administrering” och ett administrativt tillvägagångssätt är här oundvikliga. Partiet är ledaren, proletariatets avantgarde, som utövar den direkta ledningen. Det är inte tvång, utan uteslutning ur partiet som är det specifika medlet för att påverka, rena och stålsätta avantgardet. Fackföreningarna är statsmaktens reserv, en skola i kommunism, en skola i ekonomi: Det specifika och huvudsakliga på detta område är *inte* förvaltningen, *utan ”bandet” ”mellan den centrala”* (och självfallet också den lokala) ”statsförvaltningen, folkushållningen och *de breda arbetande massorna*” (som det står i vårt partiprogram, ekonomiska avsnittet, §5 om fackföreningarna).

Trotskij's hela plattformsbroschyr präglas av en felaktig syn på denna fråga, av oförmåga att förstå detta förhållande.

Föreställ er nu att Trotskij hade behandlat det famösa ”sammanväxandet” i samband med övriga punkter i sin plattform men från en helt annan sida. Anta att hans broschyr helt hade ägnats åt uppgiften att ingående undersöka t ex 90 av de 900 fallen av ”sammanväxande”, där fackföreningsmedlemmar och fackliga funktionärer förenar valbara fackliga poster med poster i allryska folkhushållningsrådet för industrins ledning. Dessa 90 fall kunde då ha analyserats tillsammans med statistiska stickprovdata, referat och rapporter av revisorer och instruktörer från Rabkrin och respektive folkkommissariat, dvs med hänsyn tagen till de administrativa institutionernas uppgifter, arbetets resultat, framstegen i produktionen osv. Det skulle vara ett riktigt administrativt tillvägagångssätt, och det skulle helt rättfärdiga linjen på att ”ruska om”, dvs att rikta uppmärksamheten på vem som bör avsättas, förflyttas och utnämnas och vilka krav som utan dröjsmål bör ställas på det ”ledande skiktet”. Och när Bucharin i sitt tal den 3 januari, som publicerats av Tsektranbyrån i Petrograd, säger att Trotskij tidigare förespråkade en ”omruskning” men nu har övergett denna tanke, så gör han sig återigen skyldig till ett eklektiskt fel, som är löjligt ur praktisk synvinkel och helt otillåtligt för en marxist. Bucharin behandlar frågan abstrakt, han kan inte (eller vill inte) utveckla den konkret. Så länge vi, partiets centralkommitté och hela partiet, fortsätter att administrera, dvs styra staten, kommer vi aldrig att avstå och kan inte heller avstå från ”omruskning”, dvs avsättning, förflyttning, utnämning, avskedande m m. Men Trotskijs plattformsbroschyr handlar om något helt annat än denna ”praktiska angelägenhet”. Det är inte om detta, utan om ”*tendenserna i fackföreningsrörelsen*” (Trotskijs tes 4, slutet) som Zinovjev och Trotskij disputerar, som Bucharin och jag disputerar, som hela partiet disputerar.

Det är väsentligen en politisk fråga. Sakens kärna, denna konkreta ”saks” kärna, är sådan att det är omöjligt att som Bucharin vill – utan tvivel med de mest humana känslor och uppsåt – rätta till Trotskijs fel genom eklektiska korrigeringar och tillägg.

Här kan det endast finnas *en* lösning.

För det första måste vi korrekt lösa den politiska frågan om ”*tendenserna i fackföreningsrörelsen*”, om förhållandet mellan klasserna, om förhållandet mellan politik och ekonomi, om statens, partiets och fackföreningarnas specifika roller som ”skola” och ”apparat” o d.

För det andra måste man på basis av denna riktiga politiska lösning genomföra eller rättare sagt bedriva en långvarig, systematisk, energisk, tålmodig, mångsidig och upprepad produktionspropaganda i landsmåttstock under en statlig institutions ledning och i dess namn.

För det tredje får ”praktiska angelägenheter” inte blandas ihop med de dispyter om de rådande tendenserna som legitimt ingår i det ”allmänna partipratet” och de breda diskussionerna.

Dessa angelägenheter bör utredas sakligt, i arbetande kommissioner, med utfrågning av vittnen och studium av rapporter, referat och statistik. Endast på denna grundval, endast under sådana betingelser och endast efter beslut av vederbörande sovjet- eller partiorgan eller av båda dessa organ kan det bli fråga om ”omruskning”.

Hos Trotskij och Bucharin finner vi emellertid ett hopkok av politiska fel i inställningen, avklippta kopplingar och drivremmar och meningslösa attacker på tomgång mot ”administrering”. Den ”teoretiska” orsaken till felet när nu Bucharin riktade uppmärksamheten på denna sida av saken med sitt exempel med ”dricksglaset” – är klar. Hans teoretiska, i detta fall kunskapsteoretiska, fel består i att han bytte ut dialektik mot eklekticism. Genom att ställa frågan eklektiskt trasslade Bucharin helt in sig och gick så långt som till syndikalism. Trotskijs fel består i ensidighet, impulsivitet, överdrifter och envishet. Hans plattform säger att ett glas är ett redskap för att dricka, men just det här glaset visar sig sakna botten.

Sammanfattning

Det återstår nu bara för mig att beröra några punkter som annars kunde vålla missförstånd.

I tes 6 i sin ”plattform” återger kamrat Trotskij paragraf 5 i den ekonomiska avdelningen i RKP:s program, närmare bestämd paragrafen om fackföreningarna. Två sidor senare, i tes 8, säger han:

”Efter att ha förlorat den gamla grundvalen för sin existens, den ekonomiska *klasskampen*, har fackföreningarna ...” (det är fel, en förhastad överdrift: fackförbunden har förlorat en sådan grundval som den ekonomiska klasskampen, men de har långtifrån förlorat och kommer tyvärr under många år att få behålla en sådan grundval som den *icke klassmässiga* ”ekonomiska kampen”, dvs kamp mot sovjetapparatus byråkratiska förvrängningar och för det arbetande folkets materiella och kulturella intressen med medel som denna apparat inte förfogar över osv) ”... har fackföreningarna av en rad orsaker inte hunnit samla erforderliga krafter och utarbeta erforderliga metoder för att kunna lösa den nya uppgift som de ställts inför genom den proletära revolutionen och som formulerats i vårt partiprogram, nämligen att *organisera produktionen*.” (Kursiv av Trotskij, s 9, tes 8).

Det är också en förhastad överdrift som i sig bär fröet till ett betydande fel. Programmet innehåller ingen sådan formulering och ställer inte fackföreningarna uppgiften att ”organisera produktionen”. Låt oss steg för steg följa varje tankegång, varje sats i partiprogrammet i den ordning de står i texten.

1) ”Den församhälleligade industrins organisationsapparat” inte varje slags apparat) ”hör i första hand” (och inte uteslutande) ”stödja sig på fackföreningarna.” 2) ”De bör i allt större omfattning frigöra sig från den snäva skråandan” (hur? under partiets ledning och under proletariatets fostrande och all övrig inverkan på de ickeproletära arbetande massorna) ”och utvecklas till stora industriförbund, som omfattar de flesta och småningom alla anställda i branschen.”

Det är den första delen av den avdelning i partiprogrammet som handlar om fackföreningarna. Som framgår ställs det omedelbart mycket ”*hårda villkor*” för det följande, villkor som fordrar långvarigt arbete. Och det som följer är detta:

”Fackföreningarna, som i överensstämmelse med lagarna och rådande praxis i sovjetrepubliken redan deltar” (ett som ni ser mycket försiktigt ord: bara deltar) ”i alla lokala och centrala organ för ledning av industrin, bör uppnå att hela ledningen av hela folkhushållet som en enda ekonomisk helhet de facto koncentreras i deras händer.” (Märk väl: bör uppnå att hela ledningen av hela folkhushållet som en enda ekonomisk helhet de facto koncentreras i deras händer; ekonomiskt kan detta villkor anses vara uppfyllt först när småproducenternas andel i industrin och jordbruket sjunkit till mindre än hälften av befolkningen och folkhushållet). ”Genom att på detta sätt” (just ”på detta sätt” som småningom kommer att i praktiken omsätta de tidigare nämnda villkoren) ”åstadkomma oupplösliga band mellan den centrala statsförvaltningen, folkhushållet och de breda arbetande massorna bör fackföreningarna i största möjliga utsträckning dra med de senare” (dvs massorna, dvs befolkningens flertal) ”i det direkta arbetet på att sköta ekonomin. Fackföreningarnas deltagande i den ekonomiska ledningen och deras verksamhet för att dra med de breda folkmassorna i detta arbete är samtidigt också det viktigaste medlet i kampen mot en byråkratisering av sovjetmaktens ekonomiska apparat och öppnar möjlighet till en verkligt folklig kontroll över produktionsresultaten.”

I den sista meningen har vi återigen ett mycket försiktigt ord: ”deltagande i den ekonomiska ledningen”; åter framhålls att de breda massornas engagemang är det viktigaste medlet (men inte det enda) i kampen mot byråkratin; och avslutningsvis följer ett ytterst försiktigt

påpekande: ”öppnar möjlighet” till att upprätta ”folklig kontroll”, dvs en arbetar- och bondekontroll och ingalunda enbart en proletär sådan.

Att sammanfatta allt detta som att det i vårt partiprogram skulle ha ”formulerats” en uppgift för fackföreningarna att ”organisera produktionen” stämmer uppenbart inte med verkligheten. Och att framhärda och föra in detta fel i plattformstesen kan endast leda till en antikommunistisk, syndikalistisk avvikelser.

Kamrat Trotskij skriver för övrigt i sina teser att ”vi på sistone inte närmast Oss det i programmet ställda målet, utan fjärrmat oss från det” (s 7, tes 6). Detta påstående är obevisat och enligt min mening felaktigt. Det kan inte bevisas genom att man åberopar sig på att fackföreningarna ”själva” erkänt det, såsom Trotskij gjorde under diskussionen. För partiet kan detta inte gälla som sista instans, och överhuvudtaget kan sådant bevisas endast genom ett grundligt och objektivt studium av en mängd fakta. Detta för det första. Och för det andra, även om det hade bevisats, så skulle frågan varför vi fjärrmat oss kvarstå. Är det därför att ”många fackföreningsfunktionärer sätter sig på tvären mot de nya uppgifterna och metoderna”, vilket är vad Trotskij tror, eller är det därför att ”vi” ”inte hunnit samla erforderliga krafter och utarbeta erforderliga metoder för att” sätta stopp för och rätta till vissa onödiga och skadliga byråkratiska ytterligheter?

Här kan det vara på sin plats att besvara den förebråelse som riktades mot oss av kamrat Bucharin den 30 december (och upprepades av Trotskij igår, den 24 januari, under vår diskussion i den kommunistiska gruppen på gruvarbetarnas andra kongress), nämligen att vi skulle ha ”övergett den linje som utstakades av nionde partikongressen”. (Referat av diskussionen den 30 december, s 46) På nionde partikongressen skulle jag alltså ha försvarat militariseringen av arbetet och förhånat hänvisningarna till demokrati, medan jag nu skulle ha ”övergett” allt detta. I sitt slutord den 30 december lade kamrat Trotskij s a s lök på laxen: ”Lenin tar hänsyn till det faktum att det i fackföreningarna pågår ... en gruppering av oppositionellt sinnade kamrater” (s 65) ; Lenin anlägger ”en diplomatisk synpunkt” (s 69) ; ”manövrerar inom partigrupperna” (s 70) osv. En sådan redogörelse för saken är naturligtvis mycket smickrande för kamrat Trotskij och värre än ofördelaktig för mig. Men låt oss ta en titt på fakta.

I samma diskussion den 30 december fastslår Trotskij och Krestinskij att ”kamrat Preobrazjenskij redan i juli (1920) inför CK hade tagit upp frågan om att vi måste lägga om på en ny bog beträffande det interna livet i våra arbetarorganisationer” (s 25). I augusti skriver kamrat Zinovjev utkastet och centralkommittén antar ett *CK-brev* om kamp mot byråkratin och om ökad demokrati. I september behandlas frågan på partikonferensen, vars beslut godkänns av CK. I december ställs frågan om kampen mot byråkratin på åttonde sovjetkongressen. Alltså har hela centralkommittén, hela partiet och hela arbetar- och bonderepubliken erkänt att frågan om byråkratin och kampen mot den måste ställas på dagordningen. Följer härav att man har ”övergett” nionde partikongressens linje? Inte alls. Besluten om militarisering av arbetet är obestridliga, och jag behöver inte alls ta tillbaka mina ironiska anmärkningar om hänvisningarna till demokrati i argumenten mot dessa beslut. Det enda som följer är att vi kommer att utvidga demokratin i arbetarorganisationerna utan att på minsta sätt göra en fetisch av den; att vi kommer att fästa mycket stor uppmärksamhet vid kampen mot byråkratin; att vi särskilt noggrant kommer att rätta till alla slags onödiga och skadliga byråkratiska ytterligheter, vem som än skulle påvisa dem.

Och så en sista anmärkning i den mindre frågan om prioritet och utjämning. I diskussionen den 30 december sade jag att kamrat Trotskij hade formulerat denna fråga teoretiskt felaktigt i tes 41, eftersom hans formulering innebär utjämning i konsumtionen och prioritering i produktionen, Jag invände att prioritering innebär att ge företräde, och att ge företräde utan

konsumtion är av noll och intet värde. Kamrat Trotskij klandrar mig för detta, för ”extraordinär glömska” och ”terrorisering” (s 67 och 68). Jag är faktiskt förvånad över att inte även jag har blivit förebrådd för manövrering, diplomati osv. Han, Trotskij, har gjort en ”eftergift” för min utjämningslinje och blir sedan själv attackerad.

Den som är intresserad av partiets angelägenheter har faktiskt exakta partidokument att tillgå: CK:s novemberresolution, punkt 4, och Trotskij:s plattformsteser, tes 41. Hur ”glömsk” jag än skulle vara och hur gott minne kamrat Trotskij än skulle ha, är det ‘ett faktum att tes 41 innehåller en teoretisk felaktighet, vilken inte finns i CK-resolutionen den 9 november. Resolutionen lyder: ”I det att centralkommittén erkänner nödvändigheten av att bevara prioritetprincipen vid genomförandet av den ekonomiska planen, finner den i full överensstämmelse med besluten av den senaste allryska konferensen (i september) det nödvändigt att åstadkomma en successiv men oavslåttlig övergång till utjämning av olika arbetargrupper och motsvarande fackförbunds ställning, samtidigt som landsorganisationen hela tiden stärks.” Det står klart att resolutionens udd är riktad mot Tsektran, och någon annan tolkning av dess exakta innebörd kan omöjligt ges. Prioriteringen avskaffas inte. Företräde kommer fortfarande att ges företag, fackförbund, truster och ämbetsverk, vilkas betydelse prioriteras (för uppfyllandet av den ekonomiska planen), men samtidigt kräver ”linjen på utjämning” – som det inte var ”kamrat Lenin” som förfäktade, *utan som godkändes av partikonferensen och CK, dvs hela partiet* klart och tydligt: *övergå till utjämning, successivt men oavslåttligt*. Att Tsektran inte har fullgjort denna CK:s novemberresolution framgår av centralkommitténs decemberresolution (som genomdrevs av Trotskij och Bucharin), där vi återigen läser om den ”normala demokratis principer”. Det teoretiska felet i tes 41 är att det där talas om utjämning inom konsumtionen och prioritering inom produktionen. Det är en ekonomisk orimlighet eftersom det innebär en klyfta mellan konsumtion och produktion. Någonting sådant har jag aldrig sagt och heller inte kunnat säga. Är det ett företag som inte behövs, så skall driften läggas ner. Alla företag som inte är absolut nödvändiga skall stängas. Bland de nödvändiga skall företräde ges åt de prioriterade. T ex obestridligen åt transportväsendet. Men detta företräde får inte drivas för långt, och eftersom detta var fallet med Tsektran, så lyder *partiets* (och inte Lenins) direktiv: *övergå successivt men oavslåttligt till utjämning*. Och om Trotskij efter CK:s novemberplenium, som tog ett klart och teoretiskt riktigt beslut, kommer med en fraktionsbroschyr om ”två tendenser” och i tes 41 föreslår en egen, ekonomiskt oriktig formulering, så har han endast sig själv att skylla.

Idag, den 25 januari, har det gått precis en månad efter kamrat Trotskij:s fraktionsframträdande. Det står redan nu helt klart att partiet genom detta till formen olämpliga och till innehållet oriktiga inlägg har avletts från det sakliga, praktiska, ekonomiska produktionsarbetet för att rätta till de politiskt och teoretiska felen. Men inget ont som inte har något gott med sig, som ett gammalt talesätt lyder.

Om de inre meningsskiljaktigheterna i centralkommittén har det ryktesvägen spridits håresande saker. Mensjeviker och socialistrevolutionärer har tytt sig (och gör det utan tvivel fortfarande) till oppositionen. De sprider rykten, oerhört illvilliga formuleringar och amsagor i syfte att på alla sätt förhindra partiets arbete, misskreditera och smutskasta det, tillspetsa konflikterna. Det är ett politiskt knep som används av borgerligheten, däribland de småborgerliga demokraterna, mensjeviker och socialistrevolutionärerna, som av begripliga skäl kokar av ursinnig ilska mot bolsjeviker och inte kan annat. Varje ideologiskt medveten partimedlem är bekant med detta borgerliga politiska knep och vet vad det är värt.

På grund av åsiktsskillnaderna inom centralkommittén tvingades den appellera till partiet. Diskussionen visade åskådligt åsiktsskillnadernas innebörd och omfattning. Detta satte stopp för ryktesspridningen och förtälet. Partiet drar sina lärdomar och stålsätts i kampen mot en sådan ny sjukdom som fraktionsväsendet (ny i den meningen att vi glömde den efter

Oktoberrevolutionen). Egentligen är det en gammal sjukdom, och återfall i den är troligen oundvikliga under några år framåt, men nu kan och bör den kureras snabbare och lättare.

Partiet lär sig att inte överdriva åsiktsskillnaderna. Här kan det vara på sin plats att upprepa en riktig anmärkning som kamrat Trotskij riktade till kamrat Tomskij: ”Jag har alltid sagt – även när polemiken mot kamrat Tomskij varit som hårdast – att det står alldeles klart för mig att endast personer med erfarenhet och auktoritet, vilket allt kamrat Tomskij har, kan vara fackliga ledare. Det sade jag i partigruppen på femte fackföreningskonferensen, och det upprepade jag i dagarna även i Ziminteatern. Idékamp inom partiet betyder inte inbördes bortstötande av varandra, utan inflytande på varandra.” (Referat av diskussionen den 30 december, s 34) Självfallet kommer partiet att tillämpa denna riktiga inställning även på kamrat Trotskij.

Den mest uttalade syndikalistiska tendensen gav under diskussionen kamrat Sjljapnikov och hans grupp, den s k arbetaroppositionen, prov på. Eftersom det är en uppenbar avvikelse från partiet; från kommunismen, måste vi speciellt ta befattning med den, tala om den och fästa särskild uppmärksamhet vid att i propagandan förklara det felaktiga i dessa åsikter och faran av att göra sådana fel. Kamrat Bucharin, som gick så långt att han myntade den syndikalistiska frasen om ”obligatoriska kandidaturer” (från fackföreningarna till förvaltningsorganen), gör idag ett helt misslyckat och uppenbart felaktigt försök att försvara sig i *Pravda*. Han säger att han nämner partiets roll på andra ställen. Fattas bara annat! I annat fall vore det inte tal om bara ett fel, som måste rättas och utan svårighet kan rättas, utan om ett utträde ur partiet. Att tala om ”obligatoriska kandidaturer” och inte genast lägga till att de inte är obligatoriska för partiet är en syndikalistisk avvikelse, och det kan *inte* förenas med kommunismen och RKP:s partiprogram. Läger man till att de ”*inte* är obligatoriska för partiet”, så ger man de partilösa arbetarna ett falskt sken av deras ökade rättigheter, medan de i verkligheten kommer att ha precis samma rättigheter som nu. Ju längre kamrat Bucharin framhärdat i sin teoretiskt uppenbart oriktiga och politiskt bedrägliga avvikelse från kommunismen, desto sorgligare blir frukterna av denna envishet. Det går inte att försvara en oförsvarlig ståndpunkt. Partiet har inget emot ökade rättigheter för de partilösa arbetarna i allmänhet, men det fordrar inge större tankemöda att första vilken väg man därvid kan och vilken man inte kan följa.

I diskussionen med den kommunistiska gruppen på andra all-ryska gruvarbetarkongressen led Sjljapnikovs plattform nederlag, trots att den försvarades av kamrat Kiseljov, som åtnjuter stor auktoritet i detta förbund. Vår plattform fick 137 röster, Sjljapnikovs 62 och Trotskijs 8. Den syndikalistiska sjukan måste botas och kommer att botas.

Under den månad som gått har Petrograd, Moskva och flera provinsstäder redan visat att partiet reagerat på diskussionen och med överväldigande majoritet förkastat kamrat Trotskijs felaktiga linje. Medan det utan tvekan förekommit vacklan ”i toppen” och ”i provinsen”, i kommittéer och institution, så har medlemsmassorna, massorna av arbetarpartimedlemmar just till sitt övervägande flertal uttalat sig mot denna felaktiga linje.

Av kamrat Kamenev har jag hört att kamrat Trotskij i en diskussion i Zamoskvoretjje-stadsdelen i Moskva den 23 januari förklarade, att han drar tillbaka sin plattform och går samman med Bucharins grupp enligt en ny plattform. Tyvärr fick jag varken den 23 eller den 24 januari höra någonting om detta av kamrat Trotskij, när denne gjorde sitt inlägg mot mig i den kommunistiska gruppen på gruvarbetarkongressen. Om det återigen är fråga om en förändring av kamrat Trotskijs avsikter och plattform eller om det finns en annan förklaring vet jag inte. Men hur som helst har hans förklaring den 23 januari visat att partiet utan att mobilisera alla sina krafter och när endast Petrograd, Moskva och några få provinsstäder hunnit uttala sin mening redan har rättat till kamrat Trotskijs fel, och det snabbt, beslutsamt och oeftergivligt.

Partiets fiender har haft alltför bråttom att jubla. De har inte varit i stånd – och blir aldrig i stånd – att utnyttja de stundom oundvikliga meningsskiljaktigheterna inom partiet till skada för det och till skada för proletariatets diktatur i Ryssland.

Den 25 januari 1921

Publicerat som särskild broschyr av pressavdelningen vid Moskvas arbetar-, bonde- och rödarmistdeputeradesovjet den 25 och 26 januari 1921

V I Lenin, *Samlade skrifter*, 5:e ry uppl, b 42, s 264-304